

Nevzdávajte sa svojich práv!

Retain your rights!

PRE VEDCOV

6 krokov k zachovaniu autorských práv

KONTROLNÝ ZOZNAM

KROK 1 INFORMUJTE SA

- ✓ **POLITIKY VÝSKUMNÝCH INŠTITÚCIÍ:** Preskúmajte inštitucionálne usmernenia a usmernenia financovateľa týkajúce sa zachovania práv a používania verejných licencií (*open licensing*) * a informujte svojho vydavateľa, ak je to potrebné.
- ✓ **ZÍSKAJTE ZÁKLADNÉ INFORMÁCIE:** Obráťte sa na expertov v svojej inštitúcii alebo iné zdroje, aby ste získali základné informácie o autorskom práve a porozumeli dôležitosti zachovania adekvátnych práv na publikovanie v otvorenom prístupe.

*V anglicky hovoriacich krajinách sa používa termín open licesing/open licenses, v slovenskom prostredí sa používa termín verejná licencia, ktorá je definovaná v autorskom zákone č. 185/2015 Z. z. v § 76.

KROK 2 PRIJÍMAJTE INFORMOVANÉ ROZHODNUTIA

- ✓ **ROZHODUJTE SA NA ZÁKLADE INFORMÁCIÍ o tom, kde publikovať** a overte si politiky vydavateľa v súvislosti s právami a používaním verejných licencií predtým, ako sa rozhodnete, kde publikovať. Nájdite kolegu, ktorý vám vysvetlí, ktoré časopisy vo vašom odbore rešpektujú želanie autora zachovať si autorské práva.

KROK 3 POŽIADAJTE O POMOC

- ✓ **PRED PODPISOM PUBLIKAČNEJ ZMLUVY S VYDAVATEĽOM:** Požiadajte o pomoc knižnicu, vedenie oddelenia alebo právne oddelenie, aby preskúmali vašu zmluvu, najmä tie časti, ktoré sa týkajú zachovania práv, autorských práv a verejných licencií. Hľadajte formulácie, ktoré buď prevedú autorské práva na vydavateľa, alebo formulácie, ktorými vydavateľovi udeľujete výhradnú licenciu.** V takýchto prípadoch sa tiež uistite, že zmluva jasne špecifikuje, či si autor ponecháva nejaké práva a ktoré spôsoby použitia diela nový nositeľ autorských práv povoľuje. Žiadajte verejné licencie: CC BY poskytuje oveľa väčšiu slobodu opätovného použitia ako CC BY- NC-ND.
- ✓ **DISKUTUJTE O MOŽNOSTIACH V RÁMCI INŠTITÚCIE:** Požiadajte pracovníkov knižnice alebo iných expertov v svojej inštitúcii o aktuálne informácie k možnostiam, ktoré máte, a prečítajte si inštitucionálnu politiku otvoreného prístupu. Požiadajte expertov o radu predtým, ako podpíšete akúkoľvek zmluvu.
- ✓ **POŽIADAJTE O PODPORU:** Ak nemáte istotu, obráťte sa na podporné služby v inštitúcii.
- ✓ **POUŽÍVAJTE ZDROJE:** Využite dostupné šablóny ako listy pred podaním vedeckého diela na publikovanie (*pre-submission letters*) alebo iné nástroje (<https://bit.ly/projectretain>). Ak máte kolegov, ktorým záleží na zachovaní práv, požiadajte ich o radu a usmernenie alebo s nimi o tejto téme diskutujte.

**Na Slovensku nie je možné vzdať sa autorských práv či previesť ich na používateľa (vydavateľa). Je možné udeliť súhlas na používanie diela (AZ č.185/2015 Z. z.)

KROK 4 UPLATNITE SVOJE PRÁVA

- ✓ **UROBTE INFORMOVANÝ VÝBER VYDAVATEĽA:** Ujasnite si, kto je vlastníkom autorských práv a buďte si vedomí, že si môžete ponechať svoje autorské práva namiesto toho, aby ste ich previedli na vydavateľa. Nepodpisujte výhradnú licenciu ani neprevádzajte publikačné práva.* * Prečítajte si článok Petra Subera o nevýhradných právach (Suber P (2022) Publishing without exclusive rights. J Electron Publ 25: <https://doi.org/10.3998/jep.1869>).
- ✓ **ŠPECIFIKUJTE SVOJE PREFERENCIE:** Ak ste pred odoslaním článku konfrontovaní s výberom autorských práv, jasne vydavateľa informujte o svojich autorskoprávnych a licenčných podmienkach a použite ich ako základ rokovania s vydavateľom.

**Pozn. prekl.: Na Slovensku nie je možné vzdať sa autorských práv či previesť ich na používateľa (vydavateľa). Je možné udeliť súhlas na používanie diela (AZ č.185/2015 Z. z.)

KROK 5 ODOVZDAJTE ŠTAFETU ĎALEJ

- ✓ **VÁŽTE SI SVOJU SLOBODU:** Dodržte predchádzajúce kroky a vyberte si možnosť, ktorá vyhovuje vám.
- ✓ **ODOVZDajte ŠTAFETU ĎALEJ:** Teraz, keď už viete, ako uplatniť svoje práva, pomôžte kolegom urobiť to isté tým, že im poviete, ako a prečo ste tak urobili.

KROK 6 ANGAŽUJTE SA AKO REDAKTOR

- ✓ **VPLÝVAJTE NA ZMENY AKO REDAKTOR:** Ak pôsobíte ako redaktor časopisu, začnite diskusiu o revízii autorskoprávnych politík na podporu zachovania autorských práv a používania verejných licencií.